

“เสียงसान” บทประพันธ์เพลงสำหรับวงประสมดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊ส

“Seangsan” for Mixed Ensemble Thai and Jazz Music

สิรภพ สิทธิสุน*¹

Siraphop Sitson*¹

บทคัดย่อ

“เสียงसान” บทประพันธ์เพลงสำหรับวงประสมดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊ส ประพันธ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงบทใหม่ ที่ใช้แนวคิดจากองค์ประกอบดนตรีไทยผสมผสานกับองค์ประกอบดนตรีแจ๊ส เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีที่เป็นส่วนผสมของดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊สออกสู่สาธารณะชนในรูปแบบสื่อออนไลน์ ผลจากการวิจัยพบว่า 1) บทประพันธ์เพลงมีความยาว 12 นาที และอยู่ในกุญแจเสียง A เมเจอร์ ประกอบด้วย 3 ท่อน ได้แก่ ท่อนที่ 1 “เสียงसान สามชั้น” ท่อนที่ 2 “เสียงसान สองชั้น” และท่อนที่ 3 “เสียงसान ชั้นเดียว” 2) ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์นวัตกรรมทางดนตรี โดยผสมผสานแนวคิดจากองค์ประกอบดนตรีไทยกับองค์ประกอบดนตรีแจ๊ส สำหรับวงประสมเครื่องดนตรีไทยกับเครื่องดนตรีสากล ประพันธ์ด้วยวิธีการปรับระดับเสียงเครื่องดนตรีสากลบางเสียงเข้าหาเครื่องดนตรีไทย ใช้วิธีการสอดประสานเสียงแบบแนวนอนตลอดทั้งบทประพันธ์ นำเสนอสำเนียงดนตรีไทยกับสำเนียงดนตรีแจ๊ส โดยประพันธ์ให้เครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีไทยทำการดันสอดในแต่ละช่วงของบทประพันธ์เพลง และ 3) เผยแพร่บทประพันธ์เพลงออกสู่สาธารณะชนในรูปแบบสื่อออนไลน์

คำสำคัญ: องค์ประกอบดนตรีไทย / องค์ประกอบดนตรีแจ๊ส / วงประสม

* Corresponding author, email: aatite180728@gmail.com

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹ Lecturer, Department of Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University.

Abstract

“Seangsan” for Mixed Ensemble Thai and Jazz Music, is aimed to create a new composition which uses the concept of Thai and Jazz music elements to publish the mixture of Thai and Jazz music via online platform. The results of the research showed that 1) The composition has 12 minutes long and is in the key of A major. It can be divided into 3 parts; part one “Seangsan sam chan”, part two “Seangsan song chan” and part three “Seangsan chan dio”. 2) The composer creates innovative music by combining the concept of Thai and Jazz music element for the mixed Thai and international instrument band by tuning some of the pitches of an international instrument toward Thai’s instruments. The piece uses horizontal harmony throughout the composition to present Thai and Jazz music accents by having an international and Thai instruments perform an improvisation in each part of the composition. And 3) Publish the piece to the public via online platform.

Keywords: Thai Music Elements / Jazz Music Elements / Mixed Ensemble

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

ดนตรีไทยเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของไทยได้อย่างชัดเจน มีต้นกำเนิดและพัฒนาการมาแต่ช้านานตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจวบจนถึงปัจจุบัน พัฒนาการที่ยาวนานนั้นเองทำให้ดนตรีไทยมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจนเป็นของตัวเอง ซึ่งแบ่งออกได้ 3 องค์ประกอบ โดยพิชิต ชัยเสรี อธิบายไว้พอสังเขปดังนี้ 1. ท่วงทำนอง มีระดับเสียง 7 เสียง มีวิธีดำเนินทำนองโดยเฉพาะ 2. การประสานเสียง ลักษณะแบบสอดประสาน หรือการประสานเสียงแบบแนวนอน แต่ในบางกรณีปรากฏคู่ประสานแบบแนวตั้งในแต่ละเครื่องมือ เช่น เครื่องดี เครื่องดีด เป็นต้น 3. จังหวะ ที่แบ่งออกได้ 3 ประเภท 3.1 จังหวะสามัญหรือจังหวะตกในดนตรีสากล

3.2 จังหวะฉิ่งใช้กำหนดความเร็ว-ช้าของเพลง 3.3 จังหวะหน้าทับที่กำหนดความเร็ว-ช้าของเพลง เช่นกัน และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับจังหวะฉิ่ง แต่มีรูปแบบจังหวะที่ซับซ้อนกว่า²

ดนตรีไทยมีวิวัฒนาการเรื่อยมาตามการสร้างสรรค์ของแต่ละยุคสมัย เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมดนตรีกับหลายเชื้อชาติ ดังจะเห็นได้จากดนตรีไทยสำเนียงเขมร เพลงเขมรพวง สำเนียงลาว เพลงลาวดวงเดือน สำเนียงมอญ เพลงราตรีประดับดาว และดนตรีไทยร่วมสมัยดังที่ สงบศึก ธรรมมิหาร อธิบายไว้พอสังเขปว่า ดนตรีไทยร่วมสมัย การนำกฎเกณฑ์ทฤษฎีมาใช้กับเพลงไทย เช่น แต่งเพลงไทยสากลตามทฤษฎีตะวันตก การนำเพลงไทยไปเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงดนตรีสากล วงดุริยางค์ วงเครื่องสาย วงคอมโบ และอื่น ๆ การนำทำนองเพลงพื้นเมืองหรือเพลงไทยสองชั้นชั้นเดียว มาใส่เนื้อร้องใหม่แบบเนื้อเต็มตามทำนอง เกิดเป็นเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง³

ดนตรีอีกประเภทหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงต้น ศตวรรษที่ 20 เรียกว่าดนตรีแจ๊ส ซึ่งเอกลักษณ์ของดนตรีแจ๊สคือ การอิมโพรไวส์หรือการด้นสด การประสานเสียงที่มีลักษณะกว้างและมีระดับเสียงให้เลือกใช้ถึง 12 เสียง รวมไปถึงจังหวะที่มีรูปแบบหลากหลาย ด้วยวิวัฒนาการที่ยาวนานกว่า 100 ปี ดนตรีแจ๊สจึงถูกแบ่งออกได้หลายประเภท ซึ่งบางประเภทเป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบของดนตรีแจ๊สกับดนตรีประเภทอื่นหรือดนตรีชนชาติอื่น บางครั้งมีการใช้เครื่องดนตรีสากลกับเครื่องดนตรีชนชาตินั้น ๆ มาบรรเลงร่วมกัน เพื่อให้เกิดทั้งความกลมกลืนและสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น บทเพลง *แมนเทกา (Manteca)* ประพันธ์โดยจอห์น เบิร์คส “ดิซซี” กิลเลสปี (John Birks “Dizzy” Gillespie, 1917-1993) วอลเตอร์ “กิล” ฟูลเลอร์ (Walter “Gil” Fuller, 1920-1994) และลูเซียนโน “ชานโน” โพโซ กอนซาเลส (Luciano “Chano” Pozo Gonzales, 1915-1948) เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1948⁴ ที่เป็นการผสมผสานดนตรีแจ๊สเข้ากับดนตรีลาตินอเมริกา

ในแง่ของดนตรีแจ๊สแบบผสมผสานกับดนตรีไทย อานูภาพ คำมาได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยมีนักดนตรีแจ๊สที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักหลายท่าน เช่น เสกพล อุ่นสำราญ (โก้ มิสเตอร์-แซกแมน) เทวัญ ทรัพย์แสนยากร (ต๋อง เทวัญ) และขุนอิน โตสง่า (Khun-In Jazz of Siam) ซึ่งส่วนใหญ่พวกเขาจะบรรเลงในรูปแบบดนตรีแจ๊สวงเล็ก โดยนำลักษณะดนตรีแจ๊สมาผสมผสานกับดนตรีไทย ไม่ว่าจะเป็นการนำทำนองของดนตรีไทยมาเรียบเรียงเสียงประสาน เรียบเรียงจังหวะ หรือนำ

² พิชิต ชัยเสรี, *สังคีตลักษณะวิเคราะห* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), 4-7.

³ สงบศึก ธรรมมิหาร, *ดุริยางค์ไทย* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 43.

⁴ Chuck Sher, *The Latin Real Book* (Petaluma, CA: Sher Music, 1997), 323.

เครื่องดนตรีไทยมาบรรเลงในวงแจ๊ส อย่างไรก็ตามการประพันธ์บทประพันธ์เพลงใหม่ในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สวงเล็กและวงใหญ่ ที่เป็นการผสมผสานระหว่างดนตรีแจ๊สกับดนตรีไทยยังมีไม่มากนัก⁵

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า องค์ประกอบของดนตรีไทยสามารถนำมาผสมผสานเข้ากับดนตรีแจ๊สได้ ด้วยแนวคิดสอดผสานเสียงแบบแนวนอน จากระดับเสียงของเครื่องดนตรีไทยที่มี 7 ระดับเสียง ประยุกต์เข้ากับการประสานเสียงที่มีลักษณะกว้างแบบดนตรีแจ๊ส จากเครื่องดนตรีสากลที่มี 12 ระดับเสียง การใช้จังหวะและทำนองแบบดนตรีไทยสอดผสานกับจังหวะที่มีรูปแบบหลากหลายของดนตรีแจ๊ส และการใช้จังหวะฉิ่ง จังหวะหน้าทับแบ่งท่อนบทเพลง ซึ่งการประพันธ์เพลงจากแนวคิดลักษณะนี้ยังมีจำนวนไม่มากในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะประพันธ์บทเพลงบทใหม่ โดยใช้แนวคิดดังกล่าวประพันธ์สำหรับวงประสมเครื่องดนตรีไทยกับเครื่องดนตรีสากล เพื่อองค์ความรู้ใหม่ เป็นนวัตกรรมทางดนตรี ที่ใช้ขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทยแบบผสมผสานโดยเผยแพร่บทเพลงออกสู่สาธารณชน อีกทั้งยังสามารถนำแนวคิดจากการประพันธ์เพลงบูรณาการทางการเรียนการสอนดนตรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงบทใหม่ โดยใช้แนวคิดจากองค์ประกอบดนตรีไทยผสมผสานกับองค์ประกอบดนตรีแจ๊ส สำหรับวงประสมเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล
2. เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมทางดนตรี ที่เป็นส่วนผสมของดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊สออกสู่สาธารณชนในรูปแบบสื่อออนไลน์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ใช้แนวคิดจากองค์ประกอบดนตรีไทยผสมผสานกับองค์ประกอบดนตรีแจ๊ส
2. เป็นบทประพันธ์เพลงสำหรับวงประสมเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล ซึ่งประกอบไปด้วย จะเข้ ซอวงใหญ่ ระนาดทุ้ม ฉิ่ง กลองแขก กีตาร์ กีตาร์เบส และกลองชุด
3. บันทึกเสียงและจัดทำวิดีโอภาพเคลื่อนไหวแบบอนิเมชัน
4. ความยาวของบทประพันธ์ประมาณ 12 นาที

⁵ อานุกาฬ คำมา, “ลาเวนเดอร์แห่งความสงบ,” *วารสารดนตรีรังสิต* 13, 1 (2561): 29.

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการที่จะผสมผสานแนวคิดขององค์ประกอบทางดนตรีทั้งไทยและแจ๊สให้ผสมกลมกลืนกัน
2. ศึกษาการประพันธ์ การเรียบเรียงดนตรีสำหรับวงประสมจากนักประพันธ์เพลงแจ๊ส และเพลงไทยร่วมสมัย
3. ออกแบบโครงสร้างบทประพันธ์โดยใช้แนวคิดจากองค์ประกอบด้านรูปแบบของเพลงไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ท่อน ได้แก่ ท่อนเสียงสามชั้น (อัตราช้า) ท่อนเสียงสองชั้น (อัตราปานกลาง) และท่อนเสียงชั้นเดียว (อัตราเร็ว)
4. ประพันธ์ทำนองใหม่ โดยใช้แนวคิดจากองค์ประกอบท่วงทำนองของดนตรีไทย
5. สร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทประพันธ์ โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการศึกษาในข้อที่ 1 และปรับแต่งบทประพันธ์เพื่อให้ทั้ง 3 ท่อนมีความสอดคล้องกัน เช่น ในด้านทำนอง จังหวะ เสียงประสาน และการเรียบเรียง
6. ฝึกซ้อมบทประพันธ์กับวงประสมดนตรีไทยและดนตรีสากล
7. ทำการบันทึกเสียงและจัดทำวิดีโอภาพเคลื่อนไหวแบบอนิเมชันสำหรับเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์
8. จัดพิมพ์และนำเสนอเป็นรูปเล่มโครงการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้บทประพันธ์เพลงบทใหม่ ที่เป็นการผสมผสานดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊สสำหรับวงประสมเครื่องดนตรีไทยกับเครื่องดนตรีสากล
2. ได้องค์ความรู้ใหม่สำหรับศิลปะและวงวิชาการด้านดนตรี
3. ได้เผยแพร่วัฒนธรรมทางดนตรี ที่เป็นส่วนผสมของดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊สออกสู่สาธารณชนในรูปแบบสื่อออนไลน์ และบทความวิจัยในรูปแบบวิชาการ

สรุปและอภิปรายผล

บทประพันธ์เพลง “เสียงสาม” ซึ่งบทประพันธ์นี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดหลักของการประพันธ์ ที่เป็นการผสมผสานกันระหว่างองค์ประกอบดนตรีไทยกับองค์ประกอบดนตรีแจ๊ส และแนวคิดการใช้วิธีการสอดประสานเสียงแบบแนวนอนตลอดทั้งบทประพันธ์ ด้วยสองแนวคิดนี้ทำให้

ผู้ประพันธ์เกิดจินตนาการถึงการนำเส้นเสียงของดนตรีทั้งสองประเภทมาถักสานกันทำให้เกิดขึ้นเป็นชิ้นงาน จึงเป็นที่มาของชื่อ “เสียงसान” โดยประพันธ์สำหรับวงประสมดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊ส ซึ่งประกอบไปด้วย จะเข้ ข้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ฉิ่ง กลองแขก กีตาร์ กีตาร์เบส และกลองชุด บทประพันธ์เพลงแบ่งออกเป็น 3 ท่อน ได้แก่ ท่อนที่ 1 “เสียงसान สามชั้น” ในอัตราช้า ท่อนที่ 2 “เสียงसान สองชั้น” ในอัตราปานกลาง และท่อนที่ 3 “เสียงसान ชั้นเดียว” ในอัตราเร็ว มีความยาวโดยรวมประมาณ 12 นาที ในกุญแจเสียง A เมเจอร์ บทประพันธ์เพลงนี้เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์ ที่สามารถอธิบายด้านทฤษฎีดนตรีได้ นอกจากนี้ยังใช้ขับเคลือนวัฒนธรรมไทยแบบผสมผสาน โดยเผยแพร่ออกสู่สาธารณะชนในรูปแบบสื่อออนไลน์

แนวคิดหลักของบทประพันธ์ คือ การผสมผสานกันระหว่างองค์ประกอบของดนตรีไทยกับองค์ประกอบของดนตรีแจ๊ส โดยจะไม่ละทิ้งเอกลักษณ์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนเกินไป ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับการรักษาเอกลักษณ์ของระบบเสียงดนตรีไทย จึงประพันธ์เพลงโดยใช้วิธีการปรับระดับเสียงของเครื่องดนตรีสากลบางเสียงเข้าหาเครื่องดนตรีไทย ใช้วิธีการสอดประสานเสียงแบบแนวนอนตลอดทั้งบทประพันธ์ และนำเสนอสำเนียงดนตรีแจ๊สกับสำเนียงดนตรีไทยแบบผสมผสาน โดยประพันธ์ให้เครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีไทยทำการดันสัดในแต่ละช่วงของ บทประพันธ์เพลงตามความเหมาะสม ซึ่งสรุปแนวคิดข้างต้นไว้ดังนี้

การผสมผสานระหว่างองค์ประกอบดนตรีไทยกับองค์ประกอบดนตรีแจ๊ส

1) การรักษาเอกลักษณ์ของระบบเสียงดนตรีไทย

เนื่องจากดนตรีไทยมีระดับเสียงที่ไม่เท่ากันกับระดับเสียงของดนตรีตะวันตก และบางครั้งเครื่องดนตรีไทยของแต่ละพื้นที่ก็ตั้งความถี่เสียงของเครื่องไว้ตามมาตรฐานของแต่ละพื้นที่

ดังนั้นบทประพันธ์เพลง “เสียงसान” ที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับวงประสมระหว่างเครื่องดนตรีไทยกับเครื่องดนตรีสากล จึงต้องมีการปรับระดับเสียงของเครื่องดนตรีเข้าหากันเล็กน้อย ผู้ประพันธ์เลือกใช้วิธีการปรับระดับเสียงของเครื่องดนตรีสากลบางเสียงเข้าหาเครื่องดนตรีไทย โดยยึดหลักการเทียบเสียงจากระดับเสียงโน้ตโทนิค (ในบันไดเสียง A เมเจอร์) ของบทประพันธ์ ซึ่งมีเครื่องดนตรีไทยบรรเลงเป็นหลัก ทำนองหลักของบทประพันธ์เพลง “เสียงसान” ประพันธ์ขึ้นบนบันไดเสียง A เพนตาโทนิคเมเจอร์ ดังนั้นการเทียบเสียงต้องทำการเทียบเสียง A ของกีตาร์และกีตาร์เบสกับลูกฆ้องลูกที่ 6 นับจากลูกทวน (นับจากลูกแรกทางด้านซ้ายมือของผู้เล่น) หรือเทียบค่าเสียง A ที่ 460 Hz (ในกรณีที่เครื่องดนตรีไทยของวงเทียบเสียงตามมาตรฐานกรมศิลปากร) เมื่อปรับสายกีตาร์และ

กีตาร์เบสสายเสียง A ให้ตรงกับเครื่องดนตรีไทยแล้ว จากนั้นเทียบสายอื่นของกีตาร์และกีตาร์เบสกับสายเสียง A จนครบทุกสาย ด้วยวิธีนี้จึงทำให้ได้ระดับเสียงที่ไม่ต่างกันมากจนเกินไป และได้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของเสียงดนตรีไทย

2) การใช้จังหวะหน้าทับมาปรับขยายส่วนค่าของโน้ต จากนั้นใส่ระดับเสียง โดยให้ระนาดทும்บรเพลงเป็นแนวซ้ำยืนพื้นสอดประสานกับแนวเสียงกีตาร์เบสในท่อนที่ 1 “เสียงसान สามชั้น”

บทประพันธ์เพลง “เสียงसान” ในท่อนที่ 1 “เสียงसान สามชั้น” นำเสนอโดยใช้วิธีการนำจังหวะหน้าทับลาว สองชั้น มาปรับขยายส่วนค่าของโน้ตออกและจัดวางให้อยู่ในอัตราจังหวะ 4/4 จากนั้นใส่ระดับเสียง โดยระดับเสียงที่เลือกใช้จะมีความสัมพันธ์กับแนวเสียงกีตาร์เบส เพื่อให้เกิดการสอดผสานเป็นคอร์ด จากนั้นเลียนแบบแนวคิดระดับเสียงสูงต่ำจากการตีกลองแขก และให้ระนาดทும்ทำหน้าที่บรเพลง โดยบรเพลงเป็นแนวซ้ำยืนพื้น (ตัวอย่างที่ 1-2)

ตัวอย่างที่ 1 การปรับโน้ตหน้าทับลาว สองชั้น ให้อยู่ในอัตราจังหวะ 4/4

ตัวอย่างที่ 2 ระนาดทும்ทำหน้าที่บรเพลงเป็นแนวซ้ำยืนพื้น

นอกจากระนาดทும்ที่ทำหน้าที่บรเพลงเป็นแนวซ้ำยืนพื้นแล้ว ยังมีกีตาร์เบสที่ทำหน้าที่นี้อยู่ด้านล่างอีกแนวหนึ่ง ซึ่งในส่วนนี้ผู้ประพันธ์เลือกใช้โน้ตยืนพื้นเป็นโน้ต D B A# A B G# เมื่อสอดผสานกับแนวระนาดทும்แล้วทำให้รู้สึกเหมือนว่าเพลงกำลังดำเนินอยู่บนคอร์ด Dmaj⁹ - Bsus4^{add9} - F#7/A# - A⁶ - Bsus4^{add9} - G#7sus4^(b13) เป็นต้น (ตัวอย่างที่ 3)

ตัวอย่างที่ 3 แนวซ้้ายืนพื้นที่แนวกีตาร์เบส ห้องที่ 5-11

5

Chakhe

Khong wong yai

Ranat thum

Ching

Bass

Drum Set

9

Chakhe

Khong wong yai

Ranat thum

Ching

Bass

Drum Set

Dmaj⁹ Bsus⁴add⁹ F[#]7/A[#] /

cont. sim.

f

mf

A⁶ Bsus⁴add⁹ G[#]7sus⁴(b13)

3) การใช้อัตราจังหวะผสม 9/8 (3+3+3) และอัตราจังหวะซ้อน 7/8 (3+2+2 หรือ 3+4) สลับกันไปห้องต่อห้องในตอน A ของท่อนที่ 2 “เสียงसान สองชั้น” เพื่อประพันธ์ทำนองหลักและเสียงประสาน

บทประพันธ์เพลง “เสียงसान” ในท่อนที่ 2 “เสียงसान สองชั้น” นำเสนอโดยใช้อัตราจังหวะผสม 9/8 (3+3+3) และอัตราจังหวะซ้อน 7/8 (3+2+2) สลับกันไปห้องต่อห้อง ประพันธ์แนวซำฮิ้น-พินที่ซ้องวงใหญ่และกีตาร์เบส ซึ่งทั้งสองแนวมีความสัมพันธ์และส่งเสริมกันทั้งทางด้านกลุ่มจังหวะและเสียงประสาน (ตัวอย่างที่ 4)

ตัวอย่างที่ 4 แนวซำฮิ้นพินที่ซ้องวงใหญ่และกีตาร์เบส

ใช้อัตราจังหวะผสม 9/8 (3+3+3) และอัตราจังหวะซ้อน 7/8 (3+2+2) กำหนดกลุ่มจังหวะการตี ปิด-เปิด ฉิ่ง และแนวจังหวะกลองชุดสลับกันไปห้องต่อห้อง (ตัวอย่างที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5 จังหวะการตี ปิด-เปิด ฉิ่ง และแนวจังหวะกลองชุดในกลุ่มจังหวะ (3+3+3) และ (3+2+2)

นอกจากนี้ หน่วยทำนองย่อย (Segment) ที่ผู้ประพันธ์เลือกหรือตัดมาจากแนวทำนองของซ้องวงใหญ่เพื่อนำมาใช้เป็นแนวซำฮิ้นพินในบทประพันธ์เพลงนี้ อีกทั้งการจัดกลุ่มโน้ตและการเน้นโน้ตบางตัวตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการ ผสมกับรูปแบบจังหวะ (Rhythmic Pattern) บนแนวฉิ่งและกลองชุดที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นใหม่ ส่งผลให้มีการเน้นบนจังหวะที่ไม่สมมาตร ซึ่งสอดคล้องกับอัตราจังหวะที่สลับไปมาระหว่าง 9/8 และ 7/8

ประพันธ์ทำนองหลักในท่อนที่ 2 ขึ้นมาใหม่ โดยใช้กลุ่มโน้ตทางเพียงออล่าง ซึ่งคำว่า “เพียงออล” นี้เป็นชื่อชลู่ชนิดหนึ่งของไทย คือชลู่เพียงออล และ “ทาง” ในที่นี้เทียบเคียงได้กับบันไดเสียงของดนตรีสากล โดยพิชิต ชัยเสรี ได้อธิบายไว้พอสังเขปว่า “ทาง” จะประกอบไปด้วย 7

ช่วงเสียงที่เท่ากัน และมักเปลี่ยนเสียงตัวที่ 4 และ 7 เช่น ทางเพียงออบน (เสียงโด) ดรมxซลx เว้น ฟ – ท และทางเพียงอล่าง (เสียงซอล) ซลทxรมx เว้น ด – ฟ เป็นต้น⁶ สำหรับทำนองหลักในท่อนที่ 2 ประกอบไปด้วยโน้ต E F# G# B และ C# (ตัวอย่างที่ 6)

ตัวอย่างที่ 6 แนวทำนองหลักท่อนที่ 2

4) การใช้ทางของดนตรีไทยประพันธ์สอดผสมเข้ากับบันไดเสียงของดนตรีแจ๊สในท่อนที่ 3 “เสียงसान ชั้นเดียว”

ในท่อนที่ 3 “เสียงसान ชั้นเดียว” ผู้ประพันธ์ใช้อาร์เปจ และคู่เสียงกัก ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตทางเพียงออบน ที่ประกอบไปด้วยโน้ต A B C# E F# และกลุ่มโน้ตบันไดเสียงลีเดียนออกเมนเทด (Lydian Augmented) ที่ประกอบไปด้วยโน้ต A B C# D# E# F# G# มาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์ โดยกำหนดให้จะเข้า ซ้องวงใหญ่ และกีตาร์บรรเลงกลุ่มโน้ตอาร์เปจ ใช้คู่เสียงกักที่ทำนอง ซ้องวงใหญ่และกีตาร์เบส ตัวอย่างเช่น โน้ต E# กับ E และ D# กับ A เป็นต้น ซึ่งโน้ตที่เลือกใช้ทั้งหมดนำมาจากแนวคิดสอดผสมกลุ่มโน้ตทางเพียงออบนกับกลุ่มโน้ตบันไดเสียงลีเดียนออกเมนเทด (ตัวอย่างที่ 7)

⁶ พิเชิต ชัยเสรี, *สังคีตลักษณะวิเคราะห* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), 22.

ตัวอย่างที่ 7 จะใช้ ฆ้องวงใหญ่ และกีตาร์บรรเลงกลุ่มโน้ตอาร์เปจ จุดซ้อม G ห้องที่ 73-74 คู่เสียงกั๊ดที่ทำนองฆ้องวงใหญ่กับกีตาร์เบส และการใช้กลุ่มโน้ตบันไดเสียงลิเดียออกเมนเทตที่กีตาร์เบส จุดซ้อม G ห้องที่ 73

73

G

กลุ่มโน้ตอาร์เปจ

Khong wong yai

Ching

Electric Guitar

Bass

คู่เสียงกั๊ดระหว่างฆ้องวงใหญ่กับกีตาร์เบส

กลุ่มโน้ตจากบันไดเสียงลิเดียออกเมนเทต

การนำเสนอสำเนียงดนตรีแจ๊สกับสำเนียงดนตรีไทยแบบผสมผสาน โดยประพันธ์ให้เครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีไทยทำการด้นสดในแต่ละช่วงของบทประพันธ์เพลง

1) ท่อนที่ 1 “เสียงसान สามชั้น” ที่จุดซ้อม D E และ F เป็นช่วงสำหรับการบรรเลงเดี่ยวโดยใช้วิธีการด้นสด สำหรับกีตาร์ จะใช้ ฆ้องวงใหญ่ ตามลำดับ

จุดซ้อม D ห้องที่ 47-54 เพื่อช่วยให้ได้แนวคิดการด้นสดแบบสำเนียงแจ๊ส ผู้ประพันธ์กำหนดให้กีตาร์บรรเลงด้นสดบนทางคอร์ด $D_{maj}^9 - B_{sus4}^{add9} - F\#7/A\# - A^6 - B_{sus4}^{add9} - G\#7_{sus4}^{(b13)}$ โดยสามารถด้นสดวนอยู่ในช่วง 8 ห้องของจุดซ้อม D ได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าผู้บรรเลงจะให้สัญญาณนำเข้าสู่ช่วงทำนองหลักที่บรรเลงเชื่อมระหว่างจุดซ้อม D กับจุดซ้อม E

จุดซ้อม E ห้องที่ 59-67 ผู้ประพันธ์กำหนดให้จะใช้ทางเพียงออบน และ/หรือใช้กลุ่มโน้ตจากทำนองหลักของบทประพันธ์ มาเป็นวัตถุดิบในการพัฒนาแนวการด้นสด เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างเสียงประสาน

จุดซ้อม F ห้องที่ 71-79 ผู้ประพันธ์กำหนดให้ฆ้องวงใหญ่ใช้ทางเพียงออบน และ/หรือใช้กลุ่มโน้ตจากแนวข้่าเย็นพื้นของระนาดทุ้ม มาเป็นวัตถุดิบในการพัฒนาแนวการด้นสด เพื่อให้เกิดความแตกต่างกันกับจุดซ้อม E

2) ท่อนที่ 2 “เสียงसान สองชั้น” ผู้ประพันธ์กำหนดให้จุดซ็อม E^2 ห้องที่ 58-61 เป็นท่อนสำหรับบรรเลงเดี่ยวกีตาร์ ในรูปแบบการดันสต ผู้ประพันธ์กำหนดให้กีตาร์บรรเลงดันสตบนทางคอร์ด $Esus4^{(13)} - Dmaj^9 - C\sharp m^{11} - Esus4^{(13)}$ โดยสามารถดันสตวนอยู่ในช่วง 4 ห้องของจุดซ็อม E^2 ได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าผู้บรรเลงจะให้สัญญาณนำเข้าสู่จุดซ็อม F^2 ต่อไป

สำหรับแนวทางการดันสต ผู้บรรเลงสามารถนำกลุ่มโน้ตในบันไดเสียง A เมเจอร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทางคอร์ด $Esus4^{(13)} - Dmaj^9 - C\sharp m^{11} - Esus4^{(13)}$ มาเป็นวัตถุดิบในการพัฒนาแนวการดันสต

3) ท่อนที่ 3 “เสียงसान ชั้นเดียว” ผู้ประพันธ์กำหนดให้จุดซ็อม D^3 ห้องที่ 37-48 และจุดซ็อม E^3 ห้องที่ 49-60 เป็นท่อนสำหรับบรรเลงเดี่ยวจะเข้และฆ้องวงใหญ่ ตามลำดับในรูปแบบการดันสต โดยแนวทางการดันสต ผู้บรรเลงสามารถนำแนวทำนองหลัก กลุ่มเสียงทางเพียงออบน จังหวะขัด (Syncopation) คู่เสียง รวมไปถึงกลวิธีการบรรเลงลูกสะบัด ลูกกวาดแบบดนตรีไทยมาเป็นวัตถุดิบในการพัฒนาแนวการดันสต

ที่จุดซ็อม F^3 ห้องที่ 61-72 ช่วงบรรเลงเดี่ยวกีตาร์เบสในรูปแบบการดันสต ผู้ประพันธ์กำหนดให้กีตาร์เบสบรรเลงดันสตบนทางคอร์ด $F\sharp m^{11} - Bm^7 - F\sharp m^{11}$ และเพื่อให้เกิดสำเนียงที่ผสมผสานกันระหว่างดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊ส ผู้บรรเลงสามารถนำแนวทำนองหลัก และ/หรือกลุ่มโน้ตบันไดเสียง A เพนตาโทนิคเมเจอร์ รวมไปถึงกลวิธีการบรรเลงลูกสะบัดแบบดนตรีไทยผสมผสานกับบันไดเสียงในดนตรีแจ๊สเป็นแนวคิดในการพัฒนาแนวการดันสต

และสุดท้ายที่จุดซ็อม H^3 ห้องที่ 75-86 ผู้ประพันธ์กำหนดให้กลองชุด และกลองแขก บรรเลงดันสตไปพร้อม ๆ กัน

การวิจัยประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ผู้ประพันธ์สร้างนวัตกรรมทางดนตรีที่ผสมผสานแนวคิดจากองค์ประกอบดนตรีไทยกับองค์ประกอบดนตรีแจ๊ส เผยแพร่บทประพันธ์เพลงออกสู่สาธารณะชนในรูปแบบสื่อออนไลน์ อีกทั้งยังสามารถนำแนวคิดจากการประพันธ์บูรณาการทางการเรียนการสอนดนตรี

การเผยแพร่บทประพันธ์เพลง

“เสียงसान” บทประพันธ์เพลงสำหรับวงประสมดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊ส จัดทำการบินทีกเสียงและวิดีโอภาพเคลื่อนไหวแบบอนิเมชัน (Animation video) เพื่อเผยแพร่ผลงานออกสู่สาธารณะชนในรูปแบบสื่อออนไลน์ผ่านช่องทางยูทูป (YouTube) การจัดทำประสบผลสำเร็จไปได้

ด้วยดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์งานวิจัยทุกประการ ซึ่งรายชื่อผู้ร่วมทำการบันทึกเสียงและจัดทำ
วิดีโอภาพเคลื่อนไหวแบบอนิเมชัน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

ผู้บันทึกเสียงเครื่องดนตรี

จะเข้	สรายุทธ์ โชติรัตน์
ฆ้องวงใหญ่ (ท่อนสามชั้น และชั้นเดียว)	สุรภัทร มีพูล
ฆ้องวงใหญ่ (ท่อนสองชั้น)	เจตติลล ชูช่อเกตุ
ระนาดทุ้ม	สุรภัทร มีพูล
ฉิ่ง	เจตติลล ชูช่อเกตุ
กลองแขกตัวผู้	สุรภัทร มีพูล
กลองแขกตัวเมีย	เจตติลล ชูช่อเกตุ
กีตาร์	ศราวุธ วิวรรณ
กีตาร์เบส	สิรภาพ สิทธิสุน
กลองชุด	ศราวุธ วิวรรณ

ผู้ควบคุมการบันทึกเสียง

ศศลักษณ์ อวิคุณประเสริฐ

ผู้จัดทำวิดีโอภาพเคลื่อนไหวแบบอนิเมชัน

ธีร์ คำหอม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย “เสียงสวน” บทประพันธ์เพลงสำหรับวงประสมดนตรีไทยกับดนตรีแจ๊ส ได้รับทุน
สนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ภายใต้โครงการวิจัยสู่ความเป็นเลิศ เพื่อพัฒนาศักยภาพ
อาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ ปีงบประมาณ 2563

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ตระกูลสุน อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ที่กรุณาให้
คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์ครั้งนี้

บรรณานุกรม

- ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. *บทประพันธ์เพลง ซิมโฟนีประสานเสียงสำเนียงระฆัง และ มหาอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: อัมพีบทรีเอชั่น, 2561.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางค์ศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เกศกะรัต, 2552.
- ธีรัช เล่าห์วีระพานิช. “องค์ประกอบดนตรีแจ๊ส.” *วารสารศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 6, 1 (2562): 111-120.
- พิชิต ชัยเสรี. *สังคีตลักษณะวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- วิบูลย์ ตระกูลอุ้น. *ทฤษฎีดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. *ดุริยางค์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- อานูภาพ คำมา. “ลาเวนเดอร์แห่งความสงบ.” *วารสารดนตรีรังสิต* 13, 1 (2561): 27-40.
- Levine, Mark. *The Jazz Theory Book*. Petaluma, CA: Sher Music, 1995.
- Morton, David. *The Traditional Music of Thailand*. London: University of California Press, 1976.
- Pease, T., and Pullig, K. *Modern Jazz Voicings*. Boston, MA: Berlee Press, 2001.
- Sher, Chuck. *The Latin Real Book*. Petaluma, CA: Sher Music, 1997.